

Skalbaggar och skinnbaggar från Rävsons brandfält 2010

ROGER PETTERSSON

Sex IBL2-fällor och 12 trädfönsterfällor sattes ut på Rävsons brandfält i Nordingrå vid Norrlands entomologiska förenings sållningskurs 15 maj 2010 (se Nilsson & Nilsson 2010 för beskrivning av området). Fällorna placerades i en transekt på Dalsbergets södra del och var aktiva tills de togs in 27 juli. Sju av trädfönsterfällorna placerades på brandskadad tall, två vardera på asp och gran och en trädfönsterfälla på brandskadad björk. De sex IBL2-fällorna hängdes upp mellan träd, endera i skrevor och raviner eller mer exponerat uppe på berget (se Pettersson m fl 2007 för en beskrivning av denna typ av insektsfälla). Av IBL2-fällorna var tre placerade mer skyddat och gav en bra fångst av insekter, medan de tre mer exponerade fällorna utsattes för blåst och regn som sköljde ur både fångstväska och delar av fångsten. Av trädfönsterfällorna var det bara en fälla (på exponerad tall) i vilken fångsten av insekter var reducerad eller förstörd.

De tre intakta IBL2-fällorna samlade in mängder av insekter, och medlemmarna i NEF behövde två höstkvällar bara för att grovsortera fångsten. Resultatet blev 100-tals arter av skalbaggar och andra insekter som delvis är monterade och artbestämda. Fångsten av skalbaggar dominerades av barkborrar som sextandad barkborre (*Pityogenes chalcographus*) och kortvingar. Bland skinnbaggarna dominerade ängsskinnbaggar och av övriga familjer fångades endast enstaka individer. Här redovisas bara ett urval arter som är

pyrofiler (brandälskande), rödlistade, nya landskapsfynd för Ångermanland, eller mindre vanliga med relativt få fynduppgifter från denna del av landet.

Fällornas placering

Ångermanland, Nordingrå, Rävson, Dalsberget 15.V-27.VII.2010. Uppgifterna nedtecknade av Per Löfgren 15 maj och av Roger Pettersson 27 juli. Koordinater anges enligt Rikets nät. Fällorna numrerade enligt den ordning i vilken de sattes ut där "IBL" avser IBL2-fällor och "TF" trädfällor.

- IBL1. 6380408x1635375, skreva mellan två aspar, vid göl.
- TF2. 6980407x1635378, döende tall, med angrepp av praktbaggar.
- IBL3. 6980447x1635401, mellan två klena tallar, öppet, exponerat.
- TF4. 6980471x1635381, fönsterfälla nydöd/allvarligt skadad tall, diameter 20cm, 10m hög, öppet.
- TF5. 6980479x1635401, asp, levande men döende, bläcka huggen.
- IBL6. 6980540x1635393, skreva, nordsydlig riktning mellan asp och tall. Utan vätska vid vittjning.
- TF7. 6980545x1635421, tall på klipphylla, 25cm brh, cirka 200 år gammal. Fällan sitter på en bläcka.
- IBL8. 6980560x1635452, öppet, exponerat. Utan vätska vid vittjning.
- TF9. 6980567x1635444, tall, kådande, grov tall.
- TF10. 6980622x1635425, fönsterfälla, gran i djup skreva, död.
- IBL11. 6980632x1635414, mellan två aspar i djup skreva, varmt, vindskyddat. Brandskiktdyna (*Daldinia loculata*) ca 20 fruktkroppar på en av asparna.

IBL12. 6980664x1635444, öppet mellan två tallar, öppet på berg. Utan vätska vid vittjning.

TF13. 6980648x1635415, tall, öppet på berg. Utan vätska vid vittjning.

TF14. 6980670x1635436, branddödad björk.

TF15. 6980693x1635473, asp troligen död/döende vid branden, nu död. Rätt öppet i närheten av jättebröt med huvudsakligen granlågor.

TF16. 6980691x1635479, död gran, angrepp troligen av bronshjon, trädet nära en större bröt med död gran.

TF17. 6980747x1635420, branddödad tall på plan solig hälla.

TF18. 6980738x1635401, branddödad grovgrenig tall, öppet, soligt.

Funna arter

Rödlistade skalbaggar

Tre rödlistade arter hittades. Två arter rödlistade som sårbara (VU) och en som nära hotad (NT). Båda VU-arterna är nya för Ångermanland.

Nordlig rödrock, *Ampedus suecicus*, VU 1♀

IBL1

Kortvinge, *Batrisodes hubenthali*, VU 1♂

IBL1

Nordlig svampkamklobagge, *Mycetochara obscura*, NT 1♀ TF7

Pyrofila skalbaggar

Kolhalsrandbagge, *Helophorus tuberculatus*, vanlig i hällkar på brandfältet

Sågtandad fuktbagge, *Henoticus serratus*, 1♂1♀ IBL6

Sotsvart praktbagge, *Melanophila acuminata*, kläckhål + 2 ex IBL8

Mindre brandlöpare, *Sericoda quadripunctata*, enstaka ex på marken 15 maj

Pyrofila skinnbaggar

Svedbarkskinnbagge, *Aradus crenaticollis*, 1♀ IBL6

Fig. 1. Nils "Mossnisse" Ericson och Folke Gabrielsson sätter upp en IBL2-fälla i exponerat läge. Foto: Per Löfgren.

Näbbskinnbaggen *Scoloposcelis obscura*, 1♀ IBL6

Mindre vanliga skalbaggar

Åtelbaggen *Nemadus colonoides*, 1♂ IBL1, ny Ångermanland, tidigare Sk-Hs

Glattbagge, *Euconnus claviger*, 1♀ IBL1

Glattbagge, *Nevraphes angulatus*, 2 ex IBL1

Trägnagare, *Ernobius abietinus*, 1♂ TF2

Mjuk trägnagare (*Ernobius mollis*), 1♂ TF9, ny Ångermanland

Smal mörkbagge (*Nemozoma elongatum*), 1♀ IBL8

Brungul vedsvampbagge (*Mycetophagus populi*), 2B& IBL1, 1♂1♀ IBL11

Brun såghornsbagge (*Calopus serraticornis*), 1♂ TF2, 1♀ IBL6

Orangevingad kamklobagge (*Pseudocistela ceramoides*), 1♂ IBL1

Slutsatser

Agön utanför Hudiksvall och Råskärsön utanför Örnsköldsvik är exempel på kustnära brandfält där det har gjorts studier av skalbaggsfaunan mha fällor. Resultatet från Rävson bildar tillsammans med de från Agön och Råskärsön ett mönster med få pyrofiler och en artsammansättning av brandgynnade arter som avviker från den som dokumenterats på brandfält i Norrlands inland. Artpoolen av pyrofiler tycks vara mer artrik i inlandet med bl a tallkapuschongbaggar (släktet *Stephanopachys*) och barkskinnbaggar (släktet *Aradus*) som inte har hittats på kustnära brandfält. Rävsons brandfält har i detta perspektiv en förekomst av förväntade pyrofila arter som mindre brandlöpare och sotsvart praktbagge.

Kustnära brandfält har också en annan artsammansättning av brandgynnade arter,

Fig. 2. Roger Pettersson och Nils "Mossnisse" Ericson vid IBL-fälla 1, placerad i en skyddad skreva. Foto: Per Löfgren.

kanske främst pga att kustregionen har vedinsekter som inte tycks förekomma i inlandet. Glattbaggen *Nevraphes angulatus* och orangevingad kamklobagge är exempel på skalbaggsarter med kustnära förekomstmönster i Norrland. Fångsten av kortvingen *Batrisodes hubenthali* och nordlig rödrock (*Ampedus suecicus*) var mer oväntad, även om de nyligen har påträffats på det stora brandfältet i Muddus. Trots att dessa två arter inte tidigare betraktats som brandgynnade (Ehnström 1999a, 1999b), har de nu hittats på minst två brandfält i Norrland. De båda arterna illustrerar både hur lite vi vet om brandgynnade arter och att ett mycket stort antal arter gynnas av skogsbrand (Wikars 2006).

Tack

Nils "Mossnisse" Ericson, Folke Gabrielson, Lars-Olov Grund, Sven Hellqvist, Per Löfgren och Anders Nilsson hjälpte alla till med att sätta ut fällorna på Rävsn. Anders hjälpte även till med att ta ner fällorna. Tack även NEF-medlemmar som hjälpte till med sorteringen av fångsten.

Citerad litteratur

- Ehnström, B. 1999a:** Ampedus suecicus – nordlig rödrock. Artfaktablad, ArtDatabanken, SLU Uppsala.
- Ehnström, B. 1999b:** Batrisodes hubenthali. Artfaktablad, ArtDatabanken, SLU Uppsala.
- Nilsson, A.N. & Nilsson, V. 2010:** Insekter från två havsnära brandfält längs Höga kusten. Rapport från Norrlands Entomologiska Förenings exkursioner 11-12 juli 2009. Länsstyrelsen Västernorrland, rapport 2010:6.
- Pettersson, R.B., Stenbacka, F., Hjältén, J. & Hilszczanski, J. 2007:** Återfynd av rödhalsad brunbagge (*Phryganophilus ruficollis* Fabr.) och Huggerts plattbräckstekel (*Chartobracon huggerti* C. van Achterberg). Ent. Tidskr. 128: 101-105.
- Wikars, L-O. 2006:** Åtgärdsprogram för bevarande av brandinsekter i boreal skog. Naturvårdsverket, Rapport 5610.

Författarens adress:

roger.pettersson@vfm.slu.se
Laxbacken 25
91583 Robertsfors